

Niet goed leesbaar? [Bekijk deze e-mail in je browser](#)

Welkom!

U heeft zich ingeschreven in de nieuwsbrief van het multidisciplinair onderzoeksproject 'Burgerparticipatie & Democratie', uitgevoerd aan de Universiteit Gent. Wij willen u alvast bedanken voor uw interesse in het project. Via deze weg houden wij u op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen, evenementen en onderzoeksresultaten.

[Meer informatie op onze website](#)

Lokale ambtenaren in participatieve trajecten: tussen systeemwereld en leefwereld?

In het ideaalbeeld van de vertegenwoordigende democratie zorgen lokale ambtenaren met hun kennis en expertise voor een gedegen advies aan het beleid en een gepaste invoering van de beslissingen. Ze krijgen hun aansturing van verkozen mandatarissen en leggen daar ook verantwoording aan af. Het zijn de professionele voorbereiders en uitvoerders van de systeemwereld die werken op de lange termijn. Met de komst van de participatieve democratie komen ambtenaren ook dichterbij de dagelijkse leefwereld van burgers. Ze worden immers vaak betrokken in trajecten met burgerinspraak. Soms zetten ambtenaren die trajecten op of vergemakkelijken ze deze. Soms maken ze er zelf deel van uit. Dit roept heel wat vragen op over de houding en het gedrag van deze cruciale spelers in de veranderende lokale democratie.

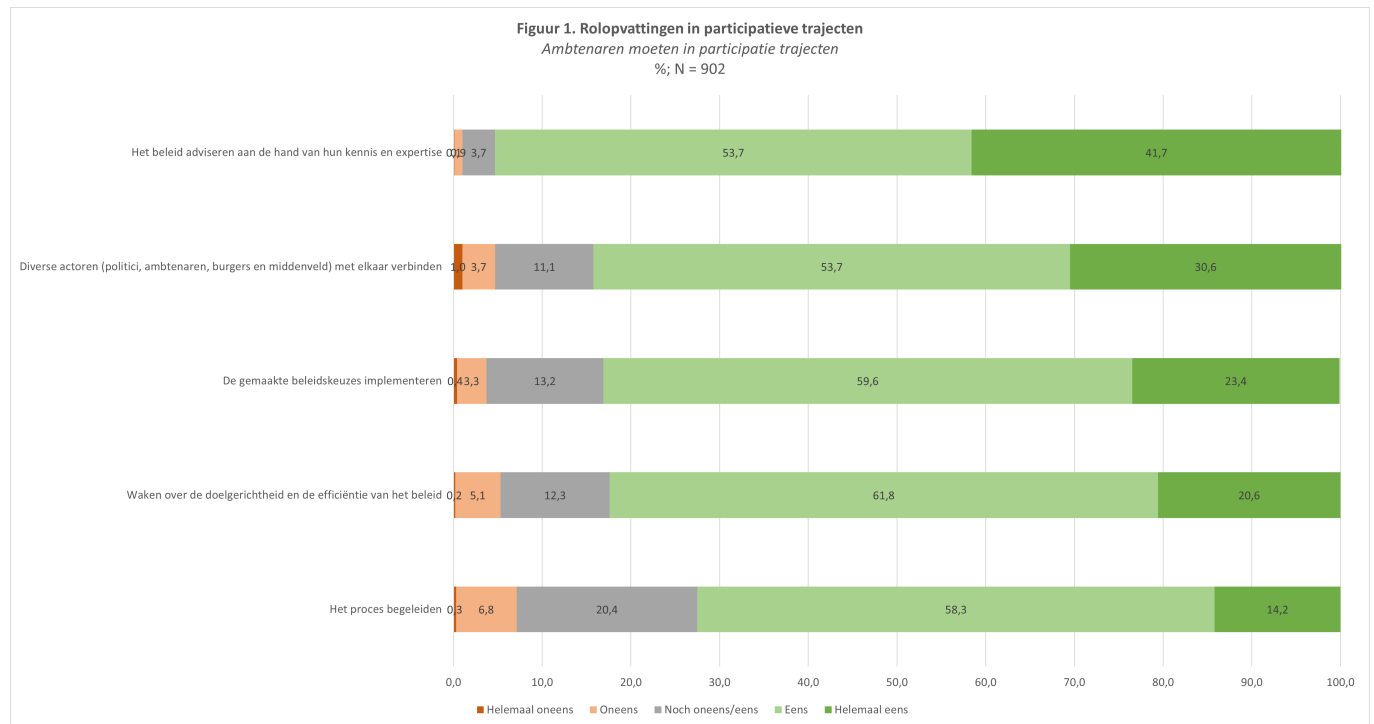
In een eerdere [nieuwsbrief \(december 2022\)](#) van ons [project](#) kon u lezen hoe verschillende democratische actoren (burgers, politici, ambtenaren en het middenveld) staan tegenover instrumenten en scenario's van besluitvorming in de participatieve democratie. In deze nieuwsbrief gaan we dieper in op hoe lokale ambtenaren (specifiek directeurs, hoofden, verantwoordelijken en coördinatoren) hun rollen en relaties zien in de participatieve democratie. We baseren ons op een grootschalige enquête waaraan meer dan 900 lokale ambtenaren deelnamen. We besteden ook aandacht aan de te verwachten verschillen binnen die groep. De ene lokale ambtenaar is wellicht de andere niet. Hoe werken kenmerken rond hun positie of persoon door?

Samenvattend

Deze verkenning leidt tot enkele **bevindingen**. Ze roept meteen ook weer nieuwe **vragen** op.

1. Lokale ambtenaren zien **veel rollen in participatieve trajecten**. De **trend** is **omvattend, breed en diep**. Ze putten daarbij uit verschillende perspectieven. Er wordt als het ware geshopt uit de rolcatalogus. Er zijn wel **tendensen**. De ene neigt naar de **traditionele** rollen, terwijl de andere meer **innovatieve** rollen verkiest. Dit alles zou kunnen leiden tot **dilemma's in en buiten die trajecten**. Zijn alle rollen zo eenvoudig te combineren? Of zorgen conflicten voor keuzes (in nadruk)? Rijmt wat in een participatieve omgeving past ook met wat verwacht wordt in een klassieke vertegenwoordigende democratie? Dit blijft immers het referentiepunt voor veel ambtenaren die niet voltijds rond en met burgerinspraak werken. **Hoe gaan** lokale ambtenaren daar dan mee **om**?
2. Lokale ambtenaren schatten dat ze een **grote beleidsimpact** kunnen hebben in **participatieve trajecten**. Sommigen besteden daarbij vooral **tijd** aan **contact** met **bestuurlijke** actoren, andere aan hun **niet-bestuurlijke** tegenhangers (burgers en middenveld). Is die impact **groter** of **anders** dan gewoonlijk (in de vertegenwoordigende democratie)? Verschillen de contacten in deze trajecten van het **standaardwerk**? Brengt dit **uitdagingen** of **spanningsvelden** mee bijvoorbeeld **met** de **politiek**. **Hoe lossen** ambtenaren die vervolgens **op**?
3. De **ene lokale ambtenaar is de andere niet**. De antwoorden **verschillen betekenisvol** naar **positie** of **persoon**. We zien daarin enkele relevante **lijnen**.
 - o De **ambtelijke top** (directeurs en/of leden van het managementteam) houdt sterker vast aan **traditionele rolopvattingen** in participatieve trajecten. Lokale ambtenaren moeten daarin het beleid adviseren en de gemaakte keuzes implementeren. Ook hebben zij in deze trajecten meer contact met **bestuurlijke actoren**. De ambtelijke top staat in hun denken en doen rond participatie dus dichterbij de **systeemwereld**.
 - o Lokale ambtenaren die werken in de **beleidsdomeinen participatie, communicatie en informatie** tonen het tegenbeeld. Meer dan hun collega's uit andere domeinen willen zij inzetten op **innovatieve rollen**. Lokale ambtenaren moeten effectiviteit en efficiëntie bewaken, actoren verbinden en het proces begeleiden. Zij geven relatief meer contact met **niet-bestuurlijke actoren** aan. Hun kijk sluit zo wellicht meer aan bij de **leefwereld**.
 - o Respondenten met een sterke **motivatie** om het **publiek te dienen** en hun eigen acties te koppelen aan het **algemeen belang** (bekend als *public service motivation*) gaan voor een **omvattend rolpakket**. Ze zien een **grote beleidsimpact** voor lokale ambtenaren en richten zich vooral op **niet-bestuurlijke actoren**. Hun openbare perspectief brengt een ruime en wegende blik op rollen en relaties in participatie mee

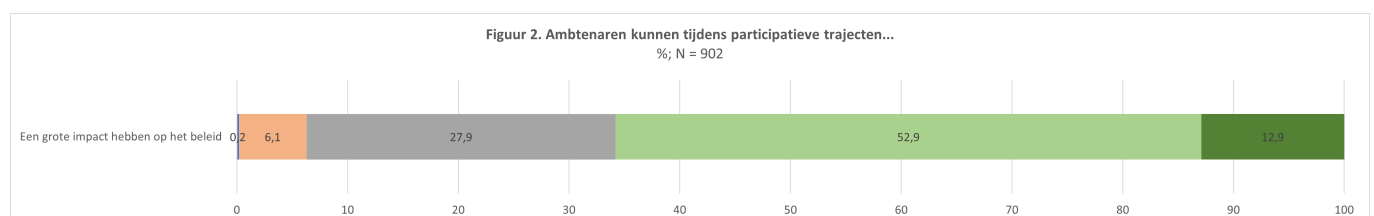
We vragen ons eerst af hoe lokale ambtenaren kijken naar hun rollen in participatieve trajecten: welke opvattingen hebben ze daarover? We laten ons inspireren door een aantal perspectieven (of paradigma's) die in de wetenschappelijke literatuur vaak opduiken als het gaat over de plaats van ambtenaren in het beleid (met inbegrip van participatieve trajecten): ze wijzen op traditionele rollen zoals in *old public administration* (adviseren en implementeren) of innovatieve rollen zoals in *new public management* (effectiviteit en efficiëntie bewaken) of *new public governance* (actoren verbinden en het proces begeleiden). Gaan lokale ambtenaren daarbij voor een omvattende, brede en diepe opvatting (veel rollen/samen) of kijken ze veeleer beperkt, eng en terughoudend (weinig rollen/apart)? We legden hen deze mogelijke rollen voor. Figuur 1 vat de antwoorden samen. Deze zijn geordend naar het aandeel respondenten dat het (helemaal) eens is met de betrokken stelling (in (donker)groen).

De figuur toont dat aanzienlijke delen het vaak (helemaal) eens zijn met de bevraagde stellingen (van ongeveer 95% tot 72%). Er is dus een duidelijke trend naar een meer omvattende (brede en diepe) rol voor lokale ambtenaren in participatieve trajecten. Die verwijst naar alle aangehaalde perspectieven. De opvattingen gaan dus niet over een enkele maar wel een diverse set van mogelijke rollen. Dit kunnen we zien als een soort van catalogus voor de participatieve democratie. Toch vinden we ook twee onderliggende tendensen (na verdere statistische analyse). De eerste verwijst naar lokale ambtenaren die hun rol minder of meer traditioneel opvatten (adviseren en implementeren). De tweede naar zij die daar minder of meer innovatief naar kijken (effectiviteit en efficiëntie bewaken, actoren verbinden of het proces begeleiden).

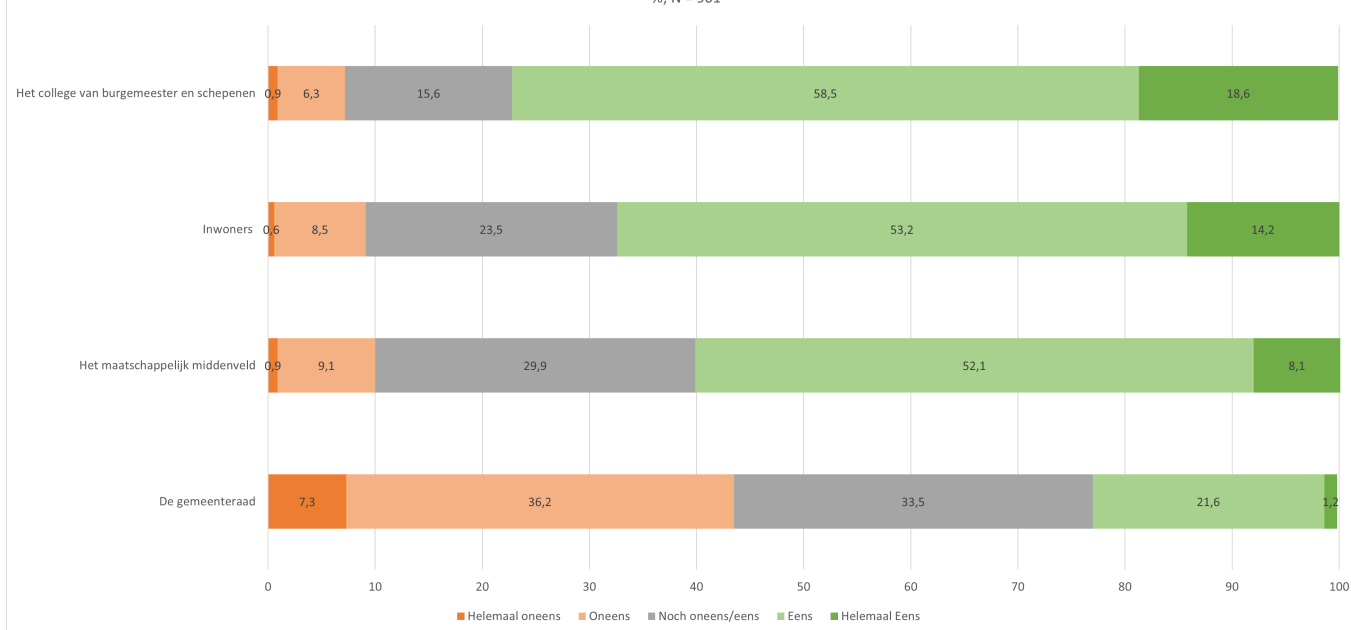
Relaties

We kijken vervolgens naar de positie van lokale ambtenaren in verhouding tot ander actoren. In eerste instantie door na te gaan hoe onze respondenten hun impact inschatten op het beleid in participatieve trajecten. Dat brengt ons bijvoorbeeld dicht bij hun relatie met de politiek. Speelt de klassieke dichotomie (ambtenaren bereiden beleid voor en voeren het in, politici beslissen erover), wordt het verhaal meer duaal (met verschuivingen in de verhouding al naar gelang de fase van de beleidsvoering) of blijkt het beeld meer hybride (met overlap en op haast gelijke voet)? Figuur 2 geeft een eerste aanzet van antwoord.

Ongeveer twee op drie ambtenaren is het (helemaal) eens met het idee dat ze tijdens dit soort trajecten een grote impact kunnen hebben op het beleid. Het gros van het resterende derde blijkt hier neutraal tegenover te staan. We kunnen in tweede instantie scherpstellen op de tijdsbesteding van lokale ambtenaren in participatieve trajecten. Met welke actoren hebben ze dan vooral contact? Figuur 3 toont de antwoorden voor de spelers opgenomen in onze bevraging.

%; N = 901

De figuur geeft aan dat onze respondenten tijdens dit soort trajecten het meest contact hebben met het college van burgemeester en schepenen (ongeveer 77% (helemaal) eens). Het minst met de gemeenteraad (ongeveer 23% (helemaal) eens). De logica van de (dominante) uitvoerende macht en de sectorale insteek van de beleidsdomeinen lijkt hier prominent. Inwoners en maatschappelijke middenveld zitten daartussen in. Ook hier zijn er twee onderliggende tendensen. De ene verwijst naar ambtenaren die minder of meer tijd besteden aan contacten met bestuurlijke actoren (college en de gemeenteraad). De andere naar zij die dit doen met hun niet-bestuurlijke tegenhangers (inwoners en het maatschappelijk middenveld).

Dit alles maakt dat er mogelijk ook **uitdagingen** en **spanningsvelden** kunnen zijn **binnen** de lokale **ambtenarij**. De kijk op participatie, welke rollen ambtenaren moeten opnemen, en welke relaties zij uitbouwen in de lokale democratie blijkt immers zeer divers. Verder onderzoek moet uitwijzen of het dan gaat om **continenten op drift** die dreigen te **botsen** dan wel **rustige eilanden** netjes gegroepeerd in een lokaal **bestuurlijk archipel**. Indien u hierover vragen hebt of meer info wenst, contacteert u professor [Kristof Steyvers](#). In de volgende nieuwsbrieven zullen we dieper ingaan op de andere lokale actoren (burgers, middenveld, gemeenteraadsliden, schepenen en burgemeesters). Neem gerust eens een kijkje op [onze website](#) om kennis te maken met ons volledige team, want dit onderzoek is het werk van 10 onderzoekers uit verschillende vakgroepen aan de Universiteit Gent.

GASPAR SOCIALE PSYCHOLOGIE

VAKGROEP BESTUURSKUNDE EN PUBLIEK MANAGEMENT

Copyright © 2023 Universiteit Gent, All rights reserved.

Want to change how you receive these emails?
You can [update your preferences](#) or [unsubscribe from this list](#).

Grow your business with mailchimp